

PÁRTOK TOLERANCIA INDEXE SZEPTEMBERBEN

ELEMZÉS A REPUBLIKON INTÉZET TOLERANCIA INDEXE ALAPJÁN

REZÜMÉ

Szeptemberben a Demokratikus Koalíció mellett a Fidesz-KDNP közölte a leginkább toleráns üzeneteket, a Jobbik pedig az augusztuséhoz hasonló aktív, intoleráns hónapot zárt – derül ki a Republikon Intézet Tolerancia Indexéből.

A Republikon Intézet által készített Tolerancia Index célja, hogy a magyarországi pártok toleranciával kapcsolatos megszólalásait összegyűjtse és számszerűsíthetően értékelje. Az Index értéke azt mutatja tehát, hogy egy párt megszólalásai során mennyiben járul hozzá egy toleránsabb társadalom megteremtéséhez. Az Index kizárólag a hazai cigánysággal, zsidósággal, valamint a melegekkel és a vallási kisebbségekkel kapcsolatos közbeszédet vizsgálja.

Szeptemberben a politikai reakciók elsősorban a hazai cigánysággal, másodsorban pedig a zsidósággal kapcsolatban érkeztek; a homoszexualitás és a vallási kisebbségek ügye ebben a hónapban sem generált sok hozzászólást.

Mind a zsidósággal, mind a cigánysággal kapcsolatos ügyeknél kimutatható a kormánypárt aktivizmusa: a holokauszt-emlékével kapcsolatos támogatások, valamint a roma foglalkoztatáshoz fűződő bejelentések jelentősen növelték a hírek számát – így a kormánypártok Tolerancia Indexét is. A kettős beszéd ugyanakkor nem tűnt el a Fidesz soraiból, ismét több hezitáló, vagy kifejezetten intoleráns reakciót tapasztaltunk, ám összességében a kormánypárt eredménye nagyot javult.

Az ismét a legtoleránsabbnak végző Demokratikus Koalíció aktivizmusa elmarad ugyan a Fidesz-KDNP-től, ám üzeneteik egyértelműen a tolerancia irányába mutatnak. Továbbra is igaz, hogy a párt több ügyben egyedüli felszólalóként jelent meg.

Az Együtt 2014-PM és az LMP ebben a hónapban a női politikusokkal szembeni kormánypárti viselkedés, valamint a Pető Intézet támogatása mellett keveset foglalkozott az általunk vizsgált területekkel: előbbi párt leginkább a bajai választásokra, utóbbi pedig a környezetvédelemre koncentrált. Így tehát ezek a pártok továbbra is toleráns pártoknak tekinthetők, ám a cigánysággal, zsidósággal ebben a hónapban nem foglalkoztak.

Végül a Jobbik megismételte előző havi eredményét: ismét az egyedüli intoleráns pártként szerepel. Míg augusztusban elsősorban az antiszemitizmus jellemezte, szeptemberi megszólalásainak túlnyomó többsége a hazai cigányságról szólt: a párt érezhetően elővette a „cigánybűnözés” kártyát és vezető politikusai helyi ügyek felkutatásával pozicionálják a pártot egyfajta rendpárti szerepbe, mely egyértelműen a romákat jelöli ki a problémák forrásaként.

BEVEZETÉS

A Republikon Intézet által létrehozott Tolerancia Index célja, hogy a magyarországi pártok toleranciával kapcsolatos megszólalásait összegyűjtse és számszerűsíthetően értékelje. **A toleranciát négy kiemelt területen vizsgáljuk: a romák, a zsidóság, a szexuális kisebbségek és a vallási csoportok esetén.** A Tolerancia Index értékét hónapról hónapra közöljük: célunk a pártok ilyen jellegű kommunikációjának elemző követése és a tendenciák bemutatása. Ahogy minden ilyen típusú Index esetén elmondható, a Republikon Intézet Tolerancia Indexe sem tekinthető egy mindent bemutató abszolút mérőszámnak: mind a témák, mind a csatornák kiválasztása kutatói döntés eredménye és szükségszerűen szelektál. A módszertani leírásban igyekeztünk teljes körűen bemutatni, milyen elvek mentén alkottuk meg az Indexet.

MÓDSZERTANI KERET¹

Az Index összeállításakor a pártok saját kezdeményezéseit és a kialakuló helyzetekre adott reakcióit vizsgáljuk. Egy ügyben több megszólalást is értékelünk, ha az különböző csatornán vagy különböző személytől érkezik. Az Index számításának alapja a megszólalás. **Megszólalásnak minősül minden megnyilatkozás, amit egy párt vagy politikus a fenti négy témában tesz,** legyen szó közlemény kiadásáról, beszédről, törvényjavaslatról vagy személyes kiállásról. A megszólalások gyűjtését három csatornán keresztül tesszük meg: a legfontosabb hírportálok keresőszavas gyűjtésével, a pártok honlapján és hivatalos Facebook-csoportján közzétett hírek rögzítésével, valamint a kisebbségekkel foglalkozó érdekvédelmi és civil szervezetek híreinek figyelésével.

A megszólalásokat azok komolysága, hatása szerint súlyozzuk. Minden megszólalás egy -5 és +5 közötti értéket kaphat: **pozitív értéket jelent a toleráns megszólalás, míg negatív értékkel a tolerancia megnyilvánulásának hiányát²** illetve a kifejezetten intoleráns megszólalást értékeljük. A megszólalás 1 és 5 közötti értéke azt mutatja, milyen komoly megnyilatkozást látunk. Ennek két összetevője van: a megszólaló személye és a megszólalás tárgya-formája. **A megszólaló személyének értéke attól függ, mennyire komoly, mennyire ismert politikusról van szó.** A magas rangú, országosan ismert politikus által tett nyilatkozat magasabb értéket kap, mint egy csak regionálisan, vagy helyben ismert szereplőé. **A**

¹ Részletes módszertani leírás az elemzés végén található

² Amikor egy adott ügyben megszólal ugyan egy politikai szereplő, de nem foglal állást, inkább a toleráns álláspont kerülését választja. Ha egy párt nem reagál egy hírre, úgy sem pozitív sem negatív értéket nem kap.

megszólalás tárgya szintén az akció hatásának nagyságát, komolyságát hivatott mérni. Az országos jelentőségű ügyben tett megszólalás, a személyes akció, a valódi következménnyel járó törvénykezés nagyobb pontszámmal jár, mint egy közlemény kiadása vagy helyi hír kiemelése, megosztása. Egy megszólalás Tolerancia Indexe a megszólaló személye pontértékének (1-5) és a megszólalás tárgya pontértékének (1-5) szorzatának gyöke, mely tehát egy 1 és 5 közötti érték. Egy párt havi Tolerancia Indexét a megszólalások Index-értékének összeadásával számoljuk.

Például ha Mesterházy Attila (mint pártelnök: 5-ös érték) beszél a romagyilkosságok kapcsán (mely országos ügynek számít: szintén 5-ös érték), ez egy 5 értékkel bíró megszólalás. Amikor Fürjes Pál (Ózd polgármestere: 2-es érték) sajtótájékoztatót tart az ózdi vízhelyzettel kapcsolatban (országossá váló helyi ügy: 4-es érték), az egy -2,8-as értékkel bíró megszólalás.

SZEPTEMBERI TOLERANCIA-MEGSZÓLALÁSOK

Szeptember 1. és 30. között összesen 54 megszólalást rögzítettünk, melyet a pártok az általunk vizsgált csatornákon tettek a vonatkozó ügyekben. A megszólalások többsége (56 százaléka) ezúttal is a hazai cigánysággal kapcsolatban érkezett, míg a zsidósággal, antiszemizmussal kapcsolatos témák adták a reakciók, kezdeményezések 36 százalékát. A melegekkel kapcsolatos megszólalások aránya 7 százalék volt. Az előző hónaphoz képest a sorrend tehát nem változott, ám az arányok kiegyenlítettebbé váltak – augusztusban még a megszólalások négyötödét kötöttük a magyarországi romákhoz.

A zsidósághoz kapcsolódó megszólalások jelentős részét két országos és két helyi ügy adta: a 2014-es holokauszt-emlékévvel kapcsolatos kormányzati tervek bejelentése (pénzügyi támogatás, emlékhelyek nyitása), a zsidó újév köszöntése, valamint a szegedi zsinagóga elleni támadás³ illetve a fővárosban Tormay Cecile körüli vita⁴.

A cigánysággal kapcsolatos hírek, megszólalások három téma köré csoportosíthatóak: egyrészt a kormányzati intézkedésekre (köz munkaprogram, roma foglalkoztatással kapcsolatos ügyek),

³ Ismeretlen elkövetők szappanokat tűztek a zsinagóga kerítésére.

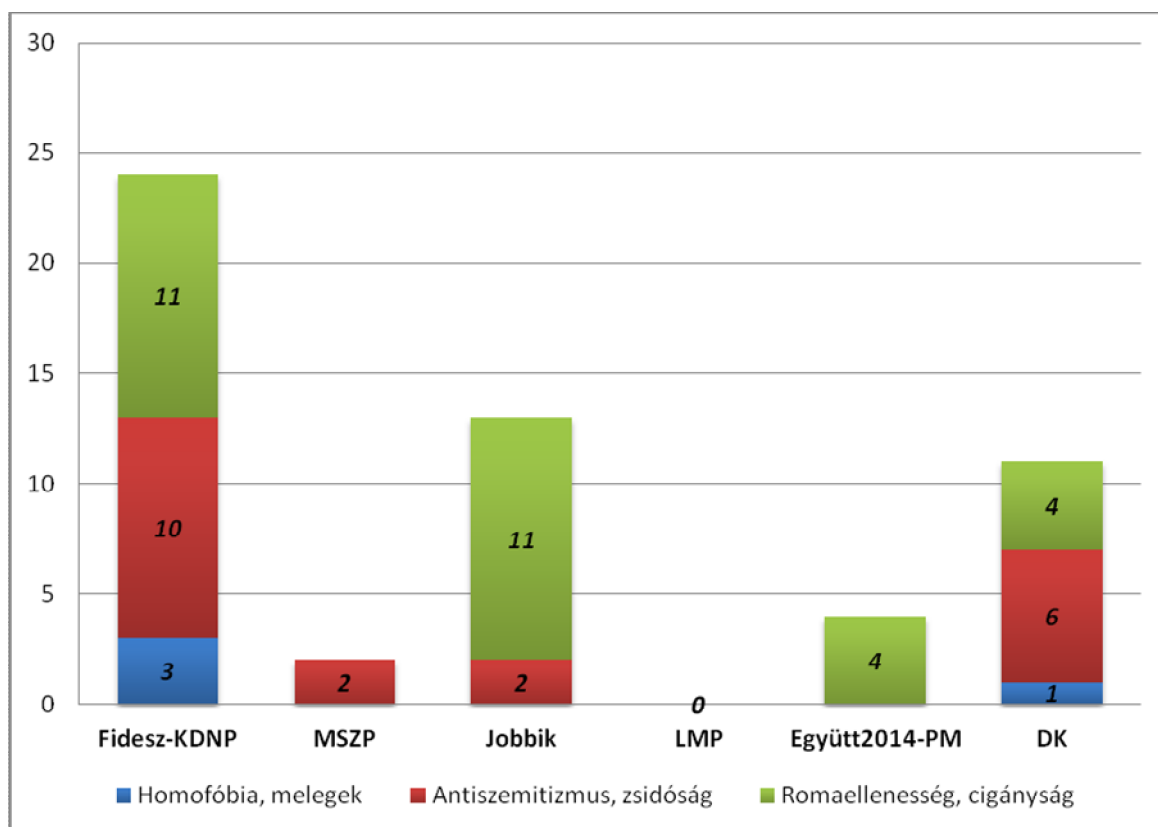
⁴ Az MTA állásfoglalása után Tarlós István visszavonta a javaslatot, hogy Tormayról közterületet nevezzenek el – a VIII. kerületben viszont Kocsis Máté döntése szerint megmarad az antiszemita író nő szobra.

másrészt a konyári iskola előtt történt incidensre⁵ adott reakciókra, harmadrészt pedig a Jobbik által felkutatott és országos szintre emelt helyi ügyekből.

A vizsgált felületeken a homoszexuálisokkal kapcsolatban ismét csak elvétve találtunk híreket, az általunk vizsgált témák közül továbbra is ez a pártok által legkevésbé felkarolt terület. A homoszexualitást halálos bűnnek tartó hittankönyv például csak a sajtóban váltott ki érdeklődést, a pártok részéről nem érkezett reakció.

PÁRTOK MEGSZÓLALÁSAI

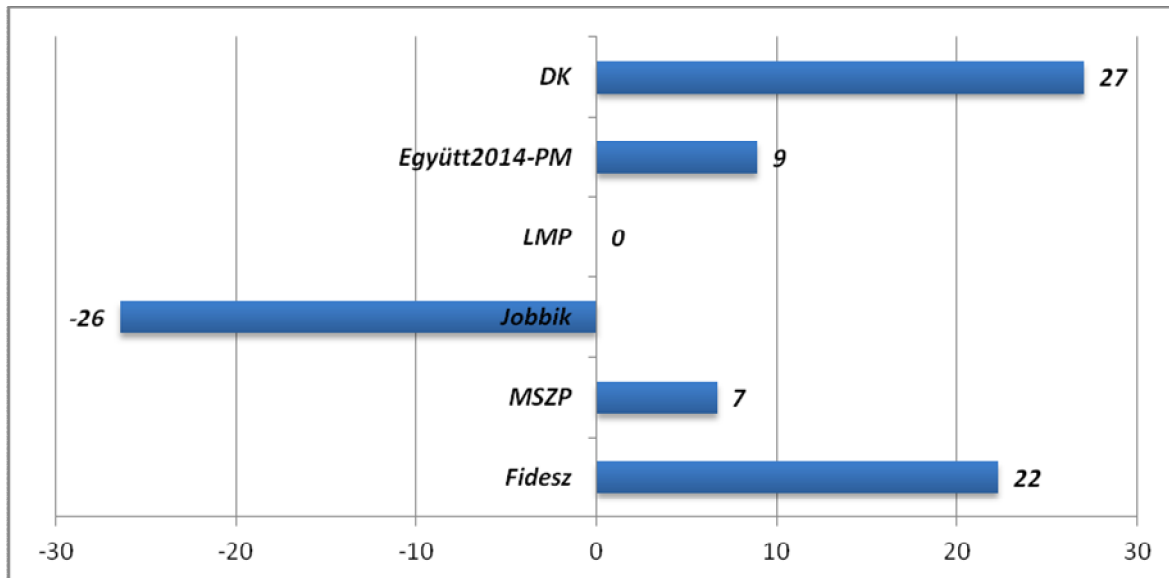
A pártokat vizsgálva a legaktívabb megszólaló szeptemberben egyértelműen a Fidesz-KDNP volt: a kormánypártoknál 24 megszólalást rögzítettünk. Aktivitásban őket követte ebben a hónapban a Jobbik és a Demokratikus Koalíció, 13 illetve 11 megszólalással. A vizsgált pártok közül az Együtt 2014-PM és az MSZP ebben a hónapban kevésbé volt aktív: előbbi esetén 4, utóbbinál 3 megszólalást találtunk, míg a Lehet Más a Politika az elmúlt 30 napban a vizsgált felületeken nem adott ki olyan közleményt, reakciót, ami az általunk kijelölt témáknak megfelelt volna.

1. ábra: Pártok megszólalásainak száma, 2013. szeptember

⁵ A romániai VB-selejtezőre tartó szurkolók egy csoportja megállt a konyári iskola előtt, ahol a gyermekek az udvaron játszottak: a szurkolók feltehetően részegek voltak, hangoskodtak és énekeltek, a tanárok végül beteretelték a diákokat. A rendőrség a helyszínen igazoltatta a drukkereket, de eljárás nem indult ellenük.

Jól látszik, hogy **a hónap megszólalásainak jelentős részét a kormányzati bejelentések, intézkedések adták:** igaz ez mind a zsidóság, mind a cigánység esetén. Figyelemreméltó továbbá, hogy míg az előző hónapban a Jobbik kifejezetten aktív volt az antiszemitizmus ügyében, szeptemberben szinte kizárólag a cigánysággal kapcsolatos ügyekre fókuszált.

2. ábra: Pártok Tolerancia Indexe, 2013. szeptember

A pártok szeptemberi Tolerancia Indexét vizsgálva azt látjuk, hogy ezúttal a Demokratikus Koalíció mellett a Fidesz-KDNP szerezte a legmagasabb értékeket: ez a két párt tett a legtöbb és leginkább toleráns nyilatkozatot, reakciót 2013 szeptemberében. A Fidesz alacsonyabb pontszáma annak köszönhető, hogy bár aktivitásában felülmúlta a DK-t, üzenetei nem egységesek: ezúttal is találtunk intoleráns vagy kétértelmű üzeneteket. Tőlük lemaradva, de még a pozitív, toleráns tartományban következik az Együtt 2014-PM és az MSZP: mindkét párt esetén kevés, de hangsúlyos üzenetről számolhatunk be. A listán továbbra is egyedül a Jobbik képviseli az intoleranciát, még hozzá az előző hónaphoz hasonló aktivitással: a párt esetén toleráns üzenetekről a vizsgált kisebbségek esetében lényegében nem beszélhetünk.

A Demokratikus Koalíció szeptemberben csak a második legaktívabb, ám a legtoleránsabb megszólaló volt: a pártból ezúttal is Niedermüller Péter emelhető ki, mint a toleranciával kapcsolatos ügyekben leggyakrabban megszólaló szereplő: a DK-s reakciók mintegy fele az ő nevéhez fűződik. A DK helyi szervezete elsők közt ítélte el a szegedi zsinagóga elleni támadást,

emellett helyben szervezett virrasztással tiltakoztak a történetek ellen. Szót emeltek továbbá a konyári iskola, az ózdi roma kulturális központ megvétőzése ellen is. A szeptemberi elemzés alapján a DK-t továbbra is az aktív jelenlét valamint az a „**saját ügyek**” felkutatása jellemzi: **a párt több ügyben egyedüli felszólalóként jelent meg.**

A Fidesz-KDNP az elmúlt hónaphoz képest mind aktivitásban, mind Tolerancia Index értékében nagyot nőtt augusztushoz képest, bár továbbra is a legellentmondásosabb pártként szerepel. Az aktivitás ráadásul magas rangú kormánypárti politikusokhoz kötődik: ilyen Orbán Viktor köszöntője a zsidó újév alkalmából, Lázár János terve a józsefvárosi pályaudvari holokauszt-emlékműről, Pokorni Zoltán kifejezetten erős beszéde⁶ a Fidesz kongresszusán vagy Navracsics Tibor roma ügyintézőkről tett bejelentése. A hónapban a kormánypárt jobban figyelt a reakciókra is: elítélték például a szegedi zsinagóga elleni támadást. A Fidesz-KDNP esetén azonban nem csak pozitív reakciókat rögzítettünk: az ózdi kulturális központ ellehetetlenítése a fideszes polgármester aktív közreműködésével történt, de a kisebbségi ügyek politikai kijátszása is folytatódott: ismét összekötötték például az MSZP-t a romagyilkosságokkal⁷, és Hoffmann Rózsa közoktatási államtitkárként sem érezte úgy, hogy lépnie kéne a homoszexualitás halálos bűnként beállító tankönyv esetén. Jó példa a kettősségre Tormay Cecile ügye is: az MTA állásfoglalására, miszerint az író nő antiszemita volt, Tarlós visszavonta a köztéri elnevezésről szóló terveket, míg Kocsis Máté kiállt a kerületi szobor mellett. **A kettős beszéd nem tűnt el tehát pártból, de tény, hogy szeptemberben a pozitív, toleráns ügyek jóval hangsúlyosabban jelentek meg a kormánypárt kommunikációjában.**

Az Együtt 2014-PM nevéhez szeptemberben elsősorban a konyári ügy köthető, ebben a kérdésben többször is megszólaltak, valamint aktivistáik egy hazai futballmérkőzésen transzparenszel tiltakoztak a szurkolók erőszakossága ellen. Az Együtt 2014 szeptemberben elsősorban a bajai időközi választással foglalkozott, híreinek, posztjainak jelentős része ehhez az ügghöz (a jelölt elleni személyes támadások majd a választási csalás kérdésének napirenden tartása) kapcsolódott. Meg kell azonban említeni, hogy **két ügyben – fideszes képviselők nőekkel szembeni viselkedése valamint a Pető Intézet támogatása – a párt többször szólalt meg.** Ezek a témák részben szintén a toleranciát érintik, ám Indexünk témáihoz nem sorolhatóak be. **Az MSZP esetén szintén kevesebb megszólalást rögzítettünk, ezek ugyanakkor**

⁶ „Itt nincs buzizás, nincs zsidózás, nincs cigányozás, nincs szinglihordázás”

⁷ „A cigányságot a szocialisták árulták el, akik kormányzásuk alatt a kisujjukat sem mozdították azért, hogy a romák helyzetén változtassanak, és hagyták, hogy egymás után lőjenek agyon cigány gyermekeket és családapákat” (Fidesz – Sajtóiroda)

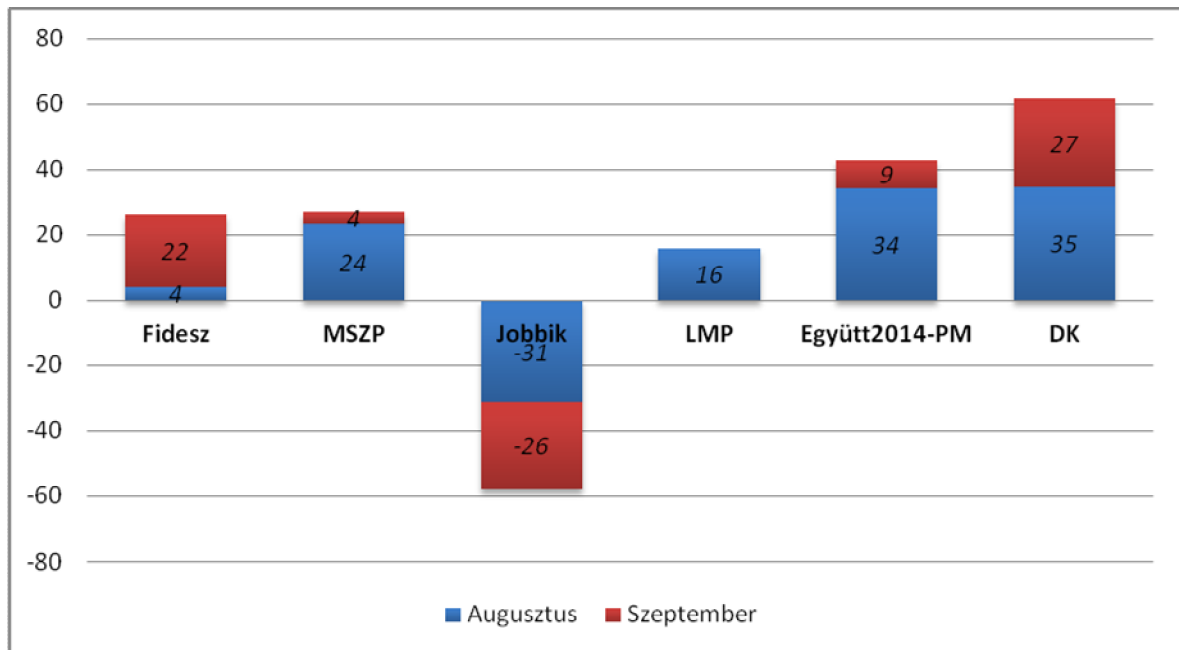
hangsúlyos megszólalások voltak. Mesterházy Attila írt köszöntőt a zsidó újév alkalmából, Horváth Csaba reagált a Tormay-ügyre, támogatva az MTA állásfoglalását.

A Lehet Más a Politika szeptemberi értékelése leginkább az Együtt 2014-hez hasonlítható: **foglalkoztak ugyan tágan értelmezett tolerancia-ügyekkel, ám az általunk kijelölt négy témában nem rögzítettünk megszólalást.** Az LMP fő témája a Szél Bernadettet ért inzultus után a női téma lett – a környezetvédelem mellett – ebben az ügyben (hasonlóan egyébként a többi ellenzéki párthoz) számos megszólalást tettek. Emellett a párt igen aktív volt a környezetvédelmi témákban ebben a hónapban is, de mivel a cigányellenesség, antiszemitizmus témában nem érkezett reakció, az LMP ebben a hónapban nem kapott Tolerancia-értéket.

Végül **a Jobbik az a párt, amelyik a DK-hoz hasonlóan „megismételte” előző havi teljesítményét: szeptemberben is ez volt az egyetlen párt, ami intoleráns üzeneteivel és reakcióval tűnt ki.** A Jobbik szóvivőjén keresztül fejezte ki ellenérzését a holokauszt-emlékhely kialakításával („Újabb ötmilliárd a büntudatérzés erősítésére” címmel adtak ki közleményt), sikerként üdvözölték az ózdi roma kulturális központ megkezdését, és több helyi ügyet (jellemzően idős emberek ellen elkövetett erőszak) emeltek a Facebook-on keresztül magasabb szintre – többek közt a pártelnök, Vona Gábor megszólalásán keresztül adva ennek nagyobb figyelmet. **A Jobbik tehát továbbra is következetesen szembemegy a toleráns társadalom képével, szeptemberben pedig érezhetően ismét elővette a „cigánybűnözés” kártyát, helyi hírek felkutatásával erősítve a témát.**

A TOLERANCIA INDEX ALAKULÁSA

A Tolerancia Index célja, hogy a havi állás bemutatásán túl a tendenciákat is bemutassa: ennek érdekében megvizsgáljuk, két hónap után hogyan változott egyes pártok tolerancia értéke. A 3. ábrán ennek megfelelően az augusztusi és szeptemberi Tolerancia Indexek aggregált, összeadott értékét látjuk: a vizsgált időszakban összességében így teljesítettek a pártok.

3. ábra: Pártok aggregált Tolerancia Indexe (augusztus és szeptember alapján)

Két hónap után azt látjuk, hogy a DK egyértelműen vezeti a tolerancia rangsort: aktív jelenlétének köszönhetően mindkét hónapban igen magas, harminc körüli értéket szerzett. A Jobbik továbbra is „párja” a Demokratikus Koalíciónak – Tolerancia Index értékük hasonló, csak hogy a Jobbik megszólalásaival az intoleranciát erősíti a hazai közbeszédben.

Az Együtt 2014-PM erős augusztusi eredményének köszönhetően őrzi az összesített második helyét, annak ellenére is, hogy szeptemberben az általunk vizsgált négy területen alig mutattak aktivitást.

A szeptemberi, dominánsan toleráns aktivitásának köszönhetően a Fidesz beírta az elmúlt hónapban passzív MSZP-t: Tolerancia Indexe alapján a két párt lényegében egy szintre került – érdemes ugyanakkor itt is megemlíteni arról, hogy míg a kormánypárt esetén nagyszámú, gyakran ellentétes üzenetek jelennek meg, az MSZP kevés, de hangsúlyos toleráns üzenettel kommunikál.

RÉSZLETES MÓDSZERTAN

A Republikon Intézet által létrehozott Tolerancia Index célja, hogy a magyarországi pártok toleranciával kapcsolatos megszólalásait összegyűjtse és számszerűsíthetően értékelje. **A toleranciát négy kiemelt területen vizsgáljuk: a romák, a zsidóság, a szexuális kisebbségek és a vallási csoportok esetén.** A gyűjtés során a pártok saját kezdeményezéseit és már meglévő helyzetre adott reakcióit vizsgáljuk. Egy

ügyben több megszólalást is értékelünk, ha az különböző csatornán vagy különböző személytől érkezik. Az Index számításának alapja a megszólalás. **Megszólalásnak minősül minden megnyilatkozás, amit egy párt vagy politikus a fenti négy témában tesz**, legyen szó közlemény kiadásáról, beszédről, törvényjavaslatról vagy személyes kiállásról. A megszólalásokat ugyanakkor azok komolysága, hatása szerint súlyozzuk.

A gyűjtés

A megszólalások gyűjtését három csatornán keresztül tesszük meg: legfontosabb hírportálok keresőszavas gyűjtésével, a pártok honlapjának és hivatalos Facebook-csoportján közölt hírek rögzítésével valamint a kisebbségekkel foglalkozó érdekvédelmi és civil szervezetek híreinek figyelésével.

1. A hírportálok esetén az alábbi keresőszavakat használjuk: roma, cigány, rasszizmus, meleg, buzi, homoszexuális, homofób, egynemű, zsidó, antiszemita, holokauszt, kirekesztés. A kutatásba bevont honlapok: Index.hu, Origo.hu, Hvg.hu, Nol.hu, Mno.hu, 444.hu
2. Pártok esetén a honlapon és Facebook-on közölt híreket listázzuk. A vizsgált pártok: Fidesz-KDNP, MSZP, Jobbik, LMP, Együtt 2014-PM, DK. A gyűjtés során a fenti kisebbségekkel foglalkozó portálok híreit is követjük, ezek a következők: Társaság a Szabadságjogokért, Háttértársaság a Melegekért, Magyarországi Zsidó Hitközösségek Szövetsége

A megszólalások értékelése

Minden megszólalás egy -5 és +5 közötti értéket kap. **Pozitív értéket kap a toleráns megszólalás, míg negatív értékkel a tolerancia megnyilvánulásának hiányát** (amikor egy adott ügyben megszólal ugyan egy politikai szereplő, de nem foglal állást⁸, inkább a toleráns álláspont kerülését választja) illetve a kifejezetten intoleráns megszólalást értékeljük. A megszólalás 1 és 5 közötti értéke azt mutatja, milyen komoly megnyilatkozást látunk. Ennek két összetevője van: a megszólaló személye és a megszólalás tárgya-formája.

A megszólaló személyének értéke attól függ, mennyire komoly, mennyire ismert politikusról van szó. A magas rangú, országosan ismert politikus által tett nyilatkozat magasabb értéket kap, mint egy csak regionálisan, vagy helyben ismert szereplőé. A megnyilatkozó szereplők pontozása a következőképp alakul:

Pontérték	Megszólaló személye (példák)
5	frakcióvezető, pártelnök
4	kormánytag, szóvivő, országosan ismert politikus, főpolgármester
3	parlamenti képviselő/felszólaló, EP-képviselő, személy nélküli országos közlemény

⁸ Ha egy párt nem reagál egy hírre, úgy sem pozitív sem negatív értéket nem kap.

2	polgármester, helyi pártközlemény
1	helyi politikus, egyéb megszólaló

A megszólalás tárgya szintén az akció hatásának nagyságát, komolyságát hivatott mérni. Az országos jelentőségű ügyben tett megszólalás, a személyes akció, a valódi következménnyel járó törvénykezés nagyobb pontszámmal jár, mint egy közlemény kiadása vagy helyi hír kiemelése, megosztása. A megszólalás tárgyának pontozását az alábbi táblázat mutatja:

Pontérték	Megszólalás tárgya (példák)
5	országos jelentőségű országos esemény, megvalósult program/törvény
4	országos üggyé váló helyi ügy, parlamenti tv-javaslat, beszéd
3	évforduló, megemlékezés
2	csoportot, intézményt érintő ügyek, külpolitikai reakciók
1	helyi ügy, Facebook aktivitás

Egy megszólalás Tolerancia Indexe a megszólaló személyének pontértékének (1-5) és a megszólalás tárgyának pontértékének (1-5) szorzatának gyöke, mely tehát egy 1 és 5 közötti érték. Ha a megszólalás tárgya az intolerancia irányába mutat, úgy a Tolerancia Index értékét -1-el szorozzuk. Egy párt havi Tolerancia Indexe az összes megszólalás összeadásából áll össze.